

ד. כהן שנטמא ונטהר, נסתפקו בגמרא שמא טעון קידוש משום הסח הדעת. ודוקא אם נטמא סמוך לשקיעת החמה, אבל נטמא גופו זמן מרובה לפני הערב שמש – ודאי הסיח דעתו וטעון קידוש. נטמאו ידיו בלבד (בטומאה דרבנן, כגון שנגע בבשר פיגול) – מטבילין ואין צריך לקדש.

ה. קידוש ידים ורגלים לעבודת פרה אדומה; רבי חייא בר יוסף אמר: מקדש בכלי שרת בפנים, ויוצא. רבי יוחנן אמר: אפילו בחוץ ואפילו בכלי חול ואפילו במקידה של חרס.

דף כא

ל. א. האם ניתן לקדש ידים ורגלים בתוך הכיור עצמו?
ב. מה דינם של מי הכיור כאשר הכיור לא היה משוקע כל הלילה בתוך מקוה המים או המעיין, והיה משוקע בו בעלות השחר?
ג. מה דין המים כאשר הכיור לא היה משוקע בעלות השחר בבור?
ד. האם מעלים בלילה את הכיור המשוקע בבור?
א. נסתפקו בגמרא האם אפשר לקדש בכיור עצמו אם לא, שנאמר ממנו – ולא בתוכו. וניסו להוכיח שכשר, ודחו.
פסק הרמב"ם שאין מקדשים בתוכו, ואם עשה כן ועבד – לא חילל.

ב. כיור שלא היה משוקעים מימיו בבור בשקיעת החמה או ברגע כלשהו במשך הלילה – כשר לקדש ממנו לצורך עבודות הלילה, או לעבודת האברים (שדינם להיפסל בלינת סוף הלילה אם היו חוץ למזבח) שלמחרת, כל שבשעת עלות השחר היה הכיור משוקע. אבל אם בא לעבוד בעבודות ה'מתירים', כגון זריקת הדם, קומץ וכד' – רבי חייא בר יוסף פוסל. ורב חסדא ורבי יוחנן מכשירים. מסתבר שהלכה כמותם. וכן משמע ברמב"ם (ליקוטי הלכות).

ג. המים הנמצאים בכיור מחוץ לבור בסוף הלילה, כלומר בזמן עלות השחר – נפסלים בלינה. [ולעיל (כ)]. נסתפקו בדבר לדעת רבי אלעזר בר"ש. ולדברי רבי ירמיה אליבא דראב"ש כשרים. אבל אין הלכה כראב"ש אלא כרבי הפוסל בלינה].

ד. לדעת רבי יוחנן אין להעלות את הכיור בלילה אלא לצורך תרומת הדשן, ומיד לאחר מכן חוזר ומשקעו. והטעם, כדי שיהו נזכרים לשקעו קודם עלות השחר, שלא ייפסלו (כפרש"י). ולרב חסדא – לא גזרו בכך ואין מצוה לשקעו כל הלילה אלא לפנות בוקר קודם עלות השחר, שלא ייפסלו.
צריך עיון מדוע הרמב"ם השמיט המצוה לשקעו, והלא הלכה כר' יוחנן כנגד רב חסדא (זבה תודה).

דף כב

ל. א. האם כשר לקדש ידים ורגלים מכלי אחר מלבד הכיור? האם כשר לקדש מכנו של הכיור?
ב. האם יש שיעור למים שבכלי לקידוש ידים ורגלים?

ג. מה דינם של טיט הנדוק / הנרוק ; דבר שתחילת ברייתו מן המים; מי פירות; מי מקוה (שאינם מים חיים) – לענין טבילת הטמא; נטילת ידים; קידוש ידים ורגלים?
 ד. אלו הלכות נאמרו בטיב המים הכשרים לרחיצת קרבי הקדשים?

א. אפשר לקדש מכל כלי שרת (ורחצו... ירחצו – לרבות כלי שרת). אבל לא מכנו של הכיור (וכנו נחשת – לנחשת הקשתיו ולא לדבר אחר). וכן לא מכלי חול (ממנו – למעט). קידוש מכלי חול ועבד – עבודתו פסולה (כ:).

א. לכתחילה מצוה לקדש מן הכיור דוקא (רמב"ם). וי"ח. (וערמב"ן תשא).
 ב. נראה שכל כלי שרת שאינם עשויים בשביל תוכם, אין מקדשים מהם, כדין כנו של כיור (זבה תודה).

ב. צריך שהכלי שמקדשים ממנו יהא מכיל מים שאפשר לקדש בהם ארבעה כהנים (ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו).

יש אומרים שצריך שיתן מים בכמות זו בפועל. ויש סוברים אפילו אם רק בתחילה היתה שם כמות זו, אבל לא בשעת כל קידוש וקידוש.
 נקב בדופני הכיור ותחב שם כלי קטן (של קודש. זבה תודה) שהמים עוברים דרכו (אפילו לא חיברו ברייתוך אלא תחבו בדופנו. כן צידד ב'זבה תודה') – כשר לקדש ממנו אפילו אינו מכיל רביעית מים.
 כפרש"י. ולפירוש התוס' כשר ליטול מים מן הכיור בכלי קטן ולקדש ממנו.

ג. טיט הנדוק / הנרוק; אם פרה אינה נמנעת מלשחות ולשתות ממנו – כשר להשלים מי מקוה (אפשר דוקא להשלמת שיעור ולא לכולו או לרובו. וצ"ע. זבה תודה). וכן למי כיור, ולרביעית – לנטילת ידים (כפרש"י).
 ואם הפרה אינה שוחה ושותה – אינו משלים.

דבר שתחילת ברייתו מן המים כגון יבחושים אדומים, וכן עינו של דג – מותר לטבול בתוכו.

מי פירות, וכן תמד משהחמיץ, אם נפלו למקוה של ארבעים סאה שלמות, הרי הם בטלים אליו ונעשו כחלק מן המקוה, שגם אם ייחסר אח"כ מן המים עד שנצטרך לצרף אותם כדי להשלים המקוה לשיעור – כשר. ובלבד שיישארו רוב מים כשרים (רבי יוחנן). אבל אינם מועילים להשלים שיעור המקוה כאשר נפלו לתוכו כשהוא חסר. והוא הדין למי כיור. אבל לרביעית – לעולם אינם מועילים להשלים לרביעית (שאין חשוב שיעור קטן כזה לבטלם. רש"י).

מי מקוה כשרים לטבילת טמאים (מלבד זב שטבילתו ב'מים חיים') ולנטילת ידים. ולענין קידוש ידים ורגלים – מחלוקת תנאים בדבר (רבי יוחנן); רבי ישמעאל אומר: מי כיור הם מי מעין. וחכמים אומרים: שאר מימיות הם (והלכה כחכמים). וכן אמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש: מי מקוה כשרים למי כיור.

ד. אין כשר להדיח קרבי הקרבנות אלא במים, לא ביין ולא במים המזוגים ביין, ולא במים שיש להם שם לווי (תורת כהנים. עתוס') – יצאו מי כיור שיש להם שם לווי. (וע' בחדושי מרן רי"ז הלוי – ויקרא, במה שהעיר מדברי הימים-ב ד, וברש"י שם ובמלכים-א ז, לח). ואין צורך במים חיים דוקא, אלא גם מים מכונסים כשרים.

לז. מהו מקור הדין שהערל שעבד פוסל עבודתו?

אמר רב חסדא: דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו; כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי. וכתביב שם לחלל את בריתי – מכאן שמחלל עבודה, הן ערל לב שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, הן ערל בשר. ופרשו (יה:), דין זה גמרא גמירי להו, ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא. א. 'ערל לב' – פרש"י לעיל: רשע. ויש אומרים שלא מצינו שפסול אלא המומר לעכו"ם (ע' אחיעזר ח"ג ג). וב'זבח תודה' הסתפק במחלל שבת בפרהסיא. ב. 'ערל בשר' פרש"י: שמתו אחיו מחמת מילה. ור"ת פרש: דוקא אם היה מחוייב למול ולא מל מדאגת צער המילה. ורבים מהראשונים חולקים עליו (ע' זבח תודה). ג. ערל שעבד – אינו במיתה (כדלהלן כג:), אבל לוקה הוא כזר (רמב"ם ביאת מקדש ו,ה. וע' אג"מ או"ח ח"ב ג,ב, ב שלהרמב"ם הערל נכלל ב'בן נכר' מהלמ"מ והרי הוא כזר, אך לא לענין מיתה. ע"ש בבאור הענין. וע' בשו"ת הרדב"ז ח"ה א'תנט). ורש"י והרמ"ה (בסנהדרין פג-פד.) כתבו שאינו לוקה.

דפים כב – כג

לח. א. טמא שעבד במקדש, האם עבודתו כשרה או פסולה?

ב. טמא שרץ, האם שוחטים וזורקים עליו קרבן פסח או נדחה לפסח שני?

ג. רוב הציבור או כהנים שנטמאו בטומאת שרץ, האם עושים את הפסח בטומאה?

ד. האם טמא מת משלח קרבנותיו? ומה דין קרבן פסח שנשחט על טמא מת?

ה. על מה הציץ מרצה ועל מה אינו מרצה?

א. במשנה מפורש שהטמא שעבד במקדש עבודתו פסולה. ואמרו בגמרא בשם זקני דרום, לא שנו אלא בטמא שרץ (או בשאר טומאות כגון זיבה וצרעת), אבל טמא מת – עבודתו כשרה, מתוך שהציץ מרצה בציבור להקריב בטומאת מת לכתחילה, מרצה גם ביחיד בדיעבד. ואילו רמי בר חמא וריש לקיש (וכ"ה לכמה תנאים וכמה סוגיות במסכת פסחים. עתוס') חלקו על שיטתם.

א. הלכה כדעת שאר החכמים שגם טמא מת עבודתו פסולה.

ב. טמא מת בשביעי שלו; כתבו התוס' שדינו כטמא שרץ ועבודתו פסולה אף לדעת זקני דרום.

ואין נראית כן שיטת הרמב"ם.

ב. נחלקו אמוראים (בפסחים ז) האם שוחטים וזורקים קרבן פסח על טמא שרץ [או טמא מת שחל שביעי שלו בערב הפסח] שהוא ראוי לאכול בערב. מבואר בסוגיא שזקני דרום סברו ששוחטים וזורקים על טמא שרץ.

הרמב"ם פסק שאין שוחטים עליו עד שלא טבל (ביא"מ ב,יב; ק"פ ו,א). ויש שכתב שגזרה דרבנן היא (ע' שער המלך ק"פ ד,ה; קרן אורה).

ג. זקני דרום סוברים שטומאת שרץ אינה נדחית בציבור אלא שולחים פסחיהם על ידי טהורים. ומשמע בגמרא שזהו רק לפי ההנחה ששוחטים וזורקים על טמא שרץ, שהואיל והיחיד אינו נדחה לפסח שני, אין הציבור מקריבים בטומאה. אבל למ"ד אין שוחטים – כיון שהיחיד נדחה לפסח שני, בציבור קרב בטומאה. (אמנם לכתחילה חייבים לטבול שהרי לדברי הכל שוחטים וזורקים על טבול יום דשרץ, אך נפ"מ בדיעבד כשלא טבלו. וע' חו"א ד,ה).